

Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskola

PERFORMANSZ–REMIX VIDEÓKÖRNYEZETBEN

Társművészeti áthatások

DLA értekezés tézisei

Koroknai Zsolt
2014

Témavezető
Dr. habil, CSc. Beke László

A dolgozat témaválasztásánál az alkotói munkafolyamat elemzése, a 2005-től kezdődő *Lektrónia* performansz-sorozat fejlődése, annak technikai meghatározói, társművészeti együttműködésai képezték vizsgálatom tárgyát. A performansz-sorozattal párhuzamosan szervezett kiállításaimban többnyire videóinstallációs szerkezetű műveket hoztam létre, valamint ezek grafikai utalásait, átiratait. Az alkotói folyamat egyfajta *lektronikus metódussá* teljesedett ki, melynek nyomán a képzőművészetben, a táncban és a zenében történt kölcsönös vizsgálódások vetületében új tapasztalatokat és új kísérleti területeket sikerült feltérképeznem. Meghatározóvá vált egyebek mellett a műfaji átjárhatóság a színpadi előadások és a galériák tereit átalakító performanszok többirányú alkotói szemléleteiben, továbbá tágabb értelmezést kapott a kölcsönös műfaji megismerés. A társművészetek új közös platformján a felszabadult kísérletezés – koherens emberi kapcsolatokról kiindulva – egy hosszabb távú kölcsönös alkotói folyamatot eredményezett, előre mutató nyitott lehetőségeket vetve fel.

A performansz-remix nem műfaji behatárolás, hanem kutatási területeket felölelő elemzői fogalom.

A kutatás tézisei.

1 Dokumentáció

A dokumentáció kiemelt szerephez jut a performansz-remix fogalomkörének körüljárásában. A művészettörténeti ideák feldolgozásai sok esetben kiindulási pontnak tekinthetők, s a jelhagyó tevékenység révén a műben reciprok értékben visszatérnek eredeti dokumentatív formátumukba.

A performansz és a társművészeti műfajok dokumentációja egy másodlagos narrációnak tekinthető, amely folyamatos élményként igyekszik rögzíteni az adott mű és az alkotó időrendi viszonyát a környezetéhez. A dokumentáció összegzésében a szerzőként előlépő alkotó megadja a mű tartalmi és kritikai eszenciáját.

A dokumentációból műtárgy lesz, az esemény tárgyaiból pedig kiállítási anyag.

A digitális adathordozók technikai mulékonysága folytán az archiválás kompatibilitása és többretegűsége kiemelt figyelmet igényel. Figyelembe kell venni például a műben szereplő képi és hanggi apparátusok technikai előregedésének és az adatok újraírhatóságának a problematikáját. Az adatokat egyidejűleg több minőségi formátumban kívánatos rendszerezni, s tekintettel kell lenni a jelrögzítők és a leolvasók technikai fejlődésére.

2 Arculat

Az arculat, vagyis a dizájn aktualitása némileg túlmutat a mű tartalmi és elméleti megjelenésén, körülrajzolja a cselekvés attitűdjét, s előre vetíti önmaga referenciális képzetét. Az alkotás megelőlegezett szubjektív eszenciája azon túl, hogy a bennfentes alkotó szemszögét tükrözi, közvetíti egyben a mű auráját, időterét, s kijelöli a dokumentáció konfigurációit.

3 **Loop**

Az idő fogalmi determinációjának körbejárása a videórendszerek, a loop-ok meghatározó szerepéből következően többször visszatérő kérdésként merült fel. A performansz–remixben szereplő loop a képzetes idő és a valós idő párhuzamában metrikus alapegységet képez, így nem csak képalkotó funkciót tölt be.

Montázsrétegeivel a loop térhurok a performansz motorikus alkotó egysége. A loop-ok a jel hordozóként és az időegység affirmatív taktusaiként kiterjesztik a performansz szerkezetére a remixfolyamat stációit. A loop-ok segítségével a jel kiléphet evidenciájából s a motívumok sorában úgy hasonulhat önmagával, mint egy referens tevékeny eltolódás.

A látvány és a tudatalatti hatások összetartozása erősíti a nem szekvenciális folyamat allegorikus és metaforikus hasonulásait. A remix fogalmából adódóan a kiemelés és az alkalmazás területén a loop-oknál meghatározónak bizonyul az úgynevezett „viszonyított jelenlét”, amely tükrözi a funkció jellegét, utalva a mű teljességéhez arányított szerkezeti egységre. A valós idő realitása és a „loopolt” idő koegzisztenciája az absztrakció képzetébe emeli a nézőt.

4 **Narráció**

A performansz–remix nem a narratívák készítésére alapoz. Az esemény folyamán a narrációt a térmontázs időrétegei váltják fel, a lineáris cselekmény helyett a térkiterjedés újramevert impulzusai teljeseznek ki, ahol a jelek nem egyszerű utalásokként működnek, hanem navigációs térképző szerepet töltenek be. Az új média jellegétől eltérően a performansz–remix nem a narratívák készítésére alapoz, hanem a szimbolikus jeleket, motívumokat dolgozza fel, közvetlen hatást váltva ki a nézőkből.

5 **Remix**

A remix formátum a komplexitás tendenciáját erősíti. Az anyag az önreflexió révén – a szerkezet és a visszakötés formavilágával egyetemben – magától értetődően új materiává válik, egy dialektikus kifejezési aktus eredményeként. Az antistruktúrák által gyarapodásra tesz szert, redukciójával pedig új alkotó szöveteket épít.

6 **Improvizáció**

A performansz–remix belső aktust generáló gesztusa az improvizáció. A narrációs igényt lebegtetve – bizonyos pontozási nyomatékokkal – feltételezett tartalmat képez, s árnyalja az ok-okozat szimbolikus aspektusát. Ez a belső kommunikáció az alkotók és a mű szerkezete között a tartalmi teljességre utal, performatív visszacsatolásként értelmezendő.

7 **Test**

A tapasztalat alapján fennáll az igénye annak, hogy létrejöjjön a testhez viszonyított fizikális valóság érzése, vagy ennek a tényezőnek a virtuális felülete. Ez a fajta plasztikus verbalitás ellentétes irányt mutat az új média készített fejlődésével.

8 Társművészetek

A társművészetek kölcsönhatásában a tánc a teljesség és a realitás felől az új média résszekvenciáinak halmazaival párhuzamban torlódik. A táncból nyitott értelmezési formákkal rendelkező mozdulatsor lesz. A zene experimentációja egységesíti a formajegyeket.

A kortárs művészetben meghatározó jelenség a „rezidens” működés és a „projekt” centrikus alkotás, mi által a társművészeti áthatások erősödése figyelhető meg.

9 Az alkotó

Az alkotói folyamat, az alkotói sorozat és az alkotótársak hosszú távú együttműködésének a következménye az állandósult performatív alkotási létforma, amely az önreferencia hétköznapi cselekményébe emeli a művészeket.

A „tendenciák társadalmában” – a műélvezők értelmezése alapján – a test referenciája átalakul, irányítottá válik. Az alkotók és a közönség között fellépő értelmezési különbség nem tekinthető minőséginek és kategorikusnak.

A kutatás részét képező *Lektrónia* sorozat összefoglaló DVD albumában a mestermunka részei is megtalálhatók.

Koroknai Zsolt: *Lektrónia*, DVD–sorozat, szerkesztette Bártai Sándor,
Képzőművészeti Alapítvány, Budapest, 2013.

A *Lektrónia* 2005–ben induló performansz-sorozat, valamint egy kísérleti
képzőművészeti alkotói folyamat. Alkotó tagjai: Koroknai Zsolt képzőművész,
Sőrés Zsolt zenész, Ladjánszki Márta táncos, koreográfus.